

ОЖИВА В УЗОРАХ УКРАЇНА

Усе життя я працюю, спілкуючись з творчими людьми. І Зінаїда Андріяшевська потрапила у поле мого зору на засіданнях творчих об'єднань «Парус» і «Ниточка». Зав'язалась у нас із нею дружба. Стала я Зіну запрошувати в літературний музей Карпенка-Карого. Спочатку – глядачкою і слухачкою, а потім – співучасницею різних свят, які вона не раз прикрашала своїми рушниками. А ще – дарувала нашим партнерам свої роботи. Минулого року, на 25-річчя музею, вручила нам вишитий портрет Марії Заньковецької. Щоб віддячити, цього літа запросила її уперше відвідати батьківщину великої актриси і мою – Чернігівщину. Там захоплено дивились на витвори мистецтва майстрині із Кропивницького і слухали її.

Дізнавшись, що Зінаїда любить і декламує поезію, спробувала «напророчити» їй новий напрям у роботі – літературний. Навибирала віршів поетів-земляків про вишивку. Вона загорілась. І ось уже лягають на полотно з-під голки рядки не лише класиків, а й сучасників: Анатолія Каретного, Олени Надутенко, Володимира Яремчука.

Її постійно запрошують з виставками та майстер-класами в різні культосвітні установи, в т.ч. до Києва і на Полтавщину, де вишивки демонструвалися на Соборі болгарського хана Кубрата під час міжнародного фестивалю. Гадаю, попереду – Білорусь і Болгарія.

Триває робота над створенням портрету Лесі Українки в дар нашому музею. Готується рекламний буклет її творів, який обіцяє видати обласний центр народної творчості, де Зіна – член клубу «Дивосвіт».

...Міська квартира вишивальниці аж на дев'ятому поверсі. Із землі не видно, але я знаю: щоночі там світиться вікно. В руках у неї голка, нитка й полотно.

А. Корінь. – Зіно, у нас з тобою є спільні захоплення: вишивання, поезія, вивчення українських звичаїв, традицій, свят. Але я родом з Полісся, а ти –

степовичка. Як сприяла батьківська родина твоєму захопленню, особливо вишивкою?

З. Андріяшевська. – 17 грудня – день великомучениці Варвари, яка вважається великою рукодільницею. Дівчатам у день святої дозволялось шити й вишивати. Це був і день народження моєї мами Варвари Лазарівни. Жаль, її давно немає поруч. Світла їй пам'ять. Дуже зворушливо, лагідно і ніжно пише про свою, а наче й про мою маму, поет Володимир Яремчук: «Дзвонять дзвони пам'яті нестримно і життя спливає, як вода. На вишневім березі ледь зримо тихим сяйвом – мама – молода». «Мама» – чотири літери, таке коротеньке слово, а довжиною в моє життя. Мешкала в селі Дмитрівці Знам'янського району. В родині всі важко працювали, а довгими зимовими вечорами відпочивали за улюбленою справою. У нашій сільській хаті все було у вишивці, особливо, в рушниках. Ще з раннього дитинства почала вишивати і я. Перша робота – хустка для бабусі. З роками вишивала уже картини. Тоді важко було купити ниток. Нитки, тканину фарбували самі природними барвниками...

А. Корінь. – *Відчуваю: в твоїх роботах – співавторка природа. А як в сім'ї ти суміщала «треба» і «хочу»?*

З. Андріяшевська. – Закінчила школу, працювала, навчалась в технікумі, вийшла заміж, ростила дітей і... вишивала. Рада була кожному ранку. Адже із сходом сонця все прокидається, розпускаються бруньки на деревах, розцвітають такі ніжні перші квіти. Ми спішили і не завжди милувалися природою, а вона у нас чудова. Зранку співають півні, потім – ранні пташки. Увечері дівчата йдуть після роботи зморені, а співають веселих пісень. І ця пісня зі мною все життя. Слухаю, милуюся цвітінням бузку, яблуні, вишні. І мрію: як же оце все перенести на полотно і вишити? З роками моя мрія здійснилася, а ось бабусина – ні.

А. Корінь. – *І що ти вирішила? Чи передалось твоє захоплення дітям та онукам?*

З. Андріяшевська. – У 2020 році я була в Білорусі, зустрічала Новий рік з онуками у Бресті. Розповідала про Україну, якою вони завжди цікавляться, а потім про свою бабусю, яка хотіла вишити рушник з великими квітами – як дерево роду, але не встигла. Онук гарно вишиває, тож і запропонував: «Давайте разом вишиємо». І дали назву рушнику «Бабусина квітка». Так народився родинний рушник, до творення якого долучились донька й онуки. Я довишила його в Україні, і тепер він займає почесне місце на різних виставках. Пишаюся тим, що донька Наталочка, онуки Богдан і Даша успадкували любов до вишивки, до народної творчості. Прислів'я «Яблуко від яблуні недалеко падає» – правдиве і я цьому рада.

А. Корінь. – *Дай теоретичний майстер-клас. Розкажи про народні та власні символи, прикмети щодо вишивання.*

З. Андріяшевська. – У вишиванні рушників використовую небагато кольорів: червоний – символ роду, життя, свободи, урочистості – енергійний, активний, позитивний; білий – колір мрії, світла, означає добро, чистоту; блакитний – символ ніжності, вірності; жовтий – символ світла, життя, хліба; зелений – символ миру, спокою, надії, родючості; помаранчевий – життєрадісний, символ світла, вогню; рожевий – радість; чорний – символ землі і смутку; вишневий – символ тепла, енергії. Мені дуже цікаво експериментувати з кольорами. У одному рушникові поєднала рожевий із зеленим: радість та мир і спокій. Червоний з чорним використовую в орнаменті Кіровоградщини, Чернігівщини. Білим по білому вишиваю, як полтавчани. Улюблений – червоний – найбагатший колір.

Рушники бувають різні за призначенням. Відповідно до своїх обрядових функцій мають різні назви: весільний, божник, кілковий, подарунковий, утирач (для витирання рук і обличчя), поховальний та інші. Тут моїм консультантом і наставником є вже згадуваний етнограф, фольклорист, співак, поет і композитор, знавець рушників Володимир Яремчук.

Рушник нас супроводжує протягом усього життя: і в радості, і в горі. Я вишиваю найчастіше подарункові – з побажанням щасливої дороги і якнайшвидшого повернення. Якось маленький рушничок вишила для зятя-білоруса, моряка. Декілька годин вишивала і молилась, потім зашила у підкладку куртки. Рейс обіцяв бути важким, бо мали подолати три океани. Вірю, рушничок-оберіг, про який зять нічого не знав, захистив від штормів, від спеки на екваторі.

А. Корінь. – *Нещодавно створено Національну спілку майстрів народного мистецтва України, до якої прийнято і тебе.*

З. Андріяшевська. – Звання народного майстра і вступ до Національної спілки майстрів народного мистецтва України дійсно надихає на нові роботи. Це звання щороку треба підтверджувати в Києві. Не зупиняюся, вчуся і йду далі. Прагну, щоб людина, яка дивилась на мій рушник, захотіла творити красу своїми руками, тому часто веду майстер-класи.

А. Корінь. – *Ти була швачкою, лекторкою, депутаткою міської ради, працювала на виборах. Але знайшла себе на пенсії – у вишиванні. Так?*

З. Андріяшевська. – Вишитий український рушник – це розкіш. Не комерція, не бізнес, хоча радію, коли знаходяться покупці. Це таке особисте і рідне, що й словами не завжди передати. Воно постійно зі мною в життєвій дорозі. Люблю дивитися на це добро в музеях, наприклад, у вашій фотозоні.

А. Корінь. – *Зіно, ти – людина публічна, любиш товариство, творчих людей, часто буваєш і в «Парусі», і в «Ниточці», де на добровільних засадах тимчасово виконуєш обов'язки громадського керівника.*

З. Андріяшевська. – Майже 15 років у мене є ще одна родина – творча. Це колектив клубу народних ремесел «Ниточка». По суботах у бібліотеці імені Дмитра Чижевського у нас проходять теплі й дуже корисні зустрічі. Обмінюємося враженнями, ділимося нитками, схемами, організуємо виставки. Цього року їх було п'ять, приурочених до різних свят. На День Конституції традиційно проводимо свято «Рушникові доріжки». Дружимо з обласним центром народної творчості, де наші роботи виставляють у салоні «Дивосвіт», з творчим об'єднанням «Парус». Вони – гості на наших святах, а ми – на їхніх... Керівниця «Паруса» Олена Надутенко написала дуже гарні вірші – про вишивку, про талановиту Україну: «Помережу долю різними нитками, на тканину білу покладу роки...». Це – ніби про мене.

А. Корінь. – *Спасибі за співпрацю і душевну розмову.*

З. Андріяшевська. – Чекаю нових свят у музеї.

Розмову вела Антоніна Корінь,
науковиця літературно-меморіального
музею І.К. Карпенка-Карого
міста Кропивницького

Опубліковано:
газета «Народне слово»,
№ 43 від 28.10.2021